

Ministerie van Economische Zaken
T.a.v. projectgroep Fink
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Onderwerp: consultatie Fink

Baarn, 13 juli 2016

Geachte leden van de projectgroep Fink,

Graag maken wij gebruik van de geboden mogelijkheid om te reageren op het consultatiedocument Fink. Als IMK toetsen wij jaarlijks enkele duizenden kredietaanvragen van ondernemers in het MKB, waarvan de hoofdmoot bestaat uit ondernemers uit het Microbedrijf (tot 10 werknemers). Daarnaast zij wij als begeleider c.q. coach jaarlijks ook actief bij enkele honderden voorbereidingstrajecten richting zelfstandig ondernemerschap. Vanuit deze hoedanigheden zijn wij dus nauw betrokken bij het thema MKB-financiering en dragen wij graag bij aan initiatieven die de toegankelijkheid tot een financiering willen verbeteren. Vooral de ondernemers en ondernemingen die vanuit een “financieel zware periode” (terug)komen hebben daarbij onze aandacht.

In dit schrijven geven wij onze reacties op de consultatievragen zoals deze door uw projectgroep zijn voorgelegd. Indien u een nadere toelichting wenst op één of meer van onze reacties, zijn wij graag daartoe bereid. U kunt ons bereiken via de contactgegevens die onderaan deze brief staan vermeld.

Consultatievraag 1: Welke rol dient de overheid te vervullen vanuit het belang van een marktplaats voor vraag en aanbod in de mkb-financieringsmarkt?

Dient de overheid de ontwikkeling van een of meer marktplaatsen te stimuleren? Bieden (huidige of nieuwe) platforms voldoende mogelijkheden vanuit hun perspectief? Dienen ook overheidsregelingen (bijvoorbeeld subsidies) in beeld te komen?

Wij zien het zeker als een rol van de overheid om marktwerking te stimuleren als de markt daar zelf niet (voldoende) in slaagt. Dit laatste zien wij de laatste jaren vooral in geval van het klein- en microbedrijf gebeuren. Voor het middenbedrijf speelt dit minder. Daar zien wij dat de financieringsmarkt zich heeft hersteld, waarbij wij de indruk hebben dat de op groei en innovatie gerichte stimuleringsmaatregelen van de overheid daar een belangrijke bijdrage aan hebben geleverd. Ook de bancaire financiering lijkt zich voor deze doelgroep te hebben hersteld. Bij het klein- en microbedrijf, maar ook het middenbedrijf dat werkkapitaal nodig heeft voor haar continuïteit, slaagt de markt er niet in om voldoende aanbod te creëren. Kredietverstrekkers zijn niet snel geneigd om bedrijven die in financiële moeilijkheden verkeren, te financieren, terwijl deze bedrijven juist wel een kredietbehoefte hebben (herfinanciering, sanering etc.). Als voorbeeld zien wij een rol van de overheid om door middel van een stimulerings- of garantieprogramma ook deze doelgroep te helpen en dat kan in combinatie met een marktplaats, waar financiers met elkaar de concurrentie kunnen aangaan.

Consultatievraag 2: Welke spelregels zijn nodig?

Is er behoefte om toegang tot de financieringsmarkt te bevorderen dan wel om eisen te stellen aan de betrouwbaarheid van marktplaatsen en de financiers die daarop actief zijn? Moeten banken bijvoorbeeld worden gestimuleerd of verplicht om afgewezen verzoeken door te verwijzen? Dienen regels ervoor te zorgen dat informatie tussen financiers beter wordt gedeeld? Is het nodig en mogelijk om (publieke) eisen te stellen aan bijvoorbeeld het gebruik van informatie over bedrijven of aan de financiële bijdrage die wordt gevraagd?

Wij constateren dat de financieringsmarkt voor ondernemers in het klein- en microbedrijf erg ondoorzichtig is geworden door de terugtrekkende beweging van de banken en de opkomst van vele nieuwe initiatieven voor kredietverstrekking. Een ondernemer Omdat in deze doelgroep vaak sprake is van vermenging van zakelijke met privéfinanciën (vooral bij zekerheidstellingen) duurt de acceptatie van nieuwe initiatieven lang, mede doordat er nog geen toezichthoudende regelgeving is en men eerst de kat uit de boom wil kijken. Om de acceptatietijd te verkorten, dient het vertrouwen van deze doelgroep verkregen te worden. Dit kan bereikt worden met de introductie van een betrouwbaarheidscertificaat of keurmerk voor de financiers.

Verplicht doorverwijzen van banken vinden wij niet wenselijk. De redenen van afwijzing van de kredietaanvraag kunnen divers zijn, maar het probleem is veelal dat het ondernemingsplan van de ondernemer van onvoldoende kwaliteit is. Doorverwijzen naar andere kredietverstrekkers is in dat geval niet wenselijk en biedt ook weinig soelaas. Doorverwijzing naar een (onafhankelijke en gespecialiseerde) instantie die de ondernemer eerst helpt om zijn ondernemingsplan te verbeteren, vinden wij een betere weg. Daarbij kan het zinvol zijn om gedragsregels voor banken af te spreken over de wijze waarop een afwijzing van de kredietaanvraag wordt toegelicht en onderbouwd aan de ondernemer.

Informatie-uitwisseling tussen financiers achten wij niet wenselijk en kan ons inziens ook barrières opwerpen bij kredietaanvragers, omdat deze meer terughoudendheid zullen betrachten bij het indienen van een aanvraag. Voor de financiers geldt dat wij juist moeten zien te bereiken dat deze zich onderscheiden in hun beoordeling van de kredietaanvragen. Als financiers dit allemaal op dezelfde wijze en op basis van gelijke informatie doen, heeft het geen zin om kredietaanvragen aan meerdere partijen voor te leggen.

Wij zijn geen voorstander van regulering door middel van het stellen van eisen aan de financiële bijdrage die wordt gevraagd. Wij zien meer heil in het stimuleren van de concurrentie onder financiers en vervolgens de markt de prijs te laten bepalen.

Consultatievraag 3a: Hoe kan standaardisatie bijdragen aan een betere werking van de markt voor mkb-financieringen?

Hier is de vraag of en hoe de overheid standaardisatie bij mkb-financieringen dient te stimuleren dan wel verplicht te stellen. Zo ja, welke randvoorwaarden dienen te gelden?¹¹ Welke organisaties zouden een verantwoordelijkheid moeten nemen in het proces van het doorvoeren van standaardisatie in de mkb-financieringsketen?

Standaardisatie kan zorgen voor transparantie in de markt en snelheid van het proces. Er zitten echter ook aanzienlijke risico's in. Het gevaar is dat verstrekkers in de toekomst niet naar de onderneming gaan kijken, maar veel meer gaan acteren vanuit sectormanagement. Hierdoor worden goede plannen toch afgewezen. Daarnaast wordt het proces veelal ingestoken vanuit jaarcijfers. Deze geven echter veelal geen volledig waarheidsgetrouw beeld van de status van de onderneming aangezien deze veelal zijn opgesteld met als doel om zo min mogelijk belasting te betalen. Het geschetste financiële beeld is om die reden vaak negatiever dan de feitelijke prestaties van de bedrijven. Bij een proces waarbij alleen gewerkt wordt met datamining in combinatie met geautomatiseerde gegevensverwerking op basis van ratio's uit de boekhouding is het gevolg dan vaak ook dat er veel vaker/eerder wordt afgewezen dan feitelijk noodzakelijk zou zijn. Wij leven in een dynamische wereld en een onderneming moet mee veranderen om succesvol te blijven of te worden. In vooral het klein- en microbedrijf is daarbij de (ad hoc) besluitvorming door de ondernemer van essentieel belang. Deze invloed hiervan is niet te voorspellen op grond van historische financiële verslaggeving. In veel gevallen is handwerk van een ervaren

krediet/ondernemers specialist noodzakelijk. Kredietverlening is niet alleen gebaseerd op cijfers, maar vooral op vertrouwen – op “ken uw klant”. Dat is iets anders dan het voldoen aan gekunstelde compliance-regels, waarbij ten behoeve van de dossier- en oordeelvorming een verplicht elektronisch vragenlijstje moet worden afgevinkt. Het gaat om inhoudelijke klantkennis, advies en vooruitzien (zorgplicht).

Consultatievraag 3b: Moeten eisen worden gesteld aan de terugkoppeling door financiers. Zo ja, welke?

Het is belangrijk dat ondernemingen weten waarom een financieringsaanvraag wordt afgewezen. De vraag is of banken en andere financiers moeten worden gestimuleerd of gedwongen om feedback te geven. Draagt een benchmark bij aan de doelstelling van Fink en hoe zou die kunnen worden uitgewerkt?

Wij zijn een voorstander er van om gedragsregels voor banken af te spreken over de wijze waarop een afwijzing van de kredietaanvraag wordt toegelicht en onderbouwd aan de ondernemer. Als dit op een deugdelijke wijze gebeurt, kunnen ondernemers hun aanvraag herzien of bij een meer passende financier indienen. Of een benchmark bijdraagt aan de doelstelling van Fink kunnen wij nu niet inschatten, omdat wij onvoldoende inzichtelijk hebben wat met de benchmark wordt beoogd.

Consultatievraag 3c: Zijn aanvullende maatregelen nodig om de beschikbaarheid van relevante informatie over het mkb voor verschillende financiers te vergroten. Zo ja, welke?

Is het nodig om de beschikbaarheid van informatie te versterken door geldverstrekkers te verplichten deze informatie, met toestemming van de ondernemer, te delen met anderen (zoals in het Verenigd Koninkrijk)? Is een vorm van registratie nuttig en nodig? Zo ja, welke randvoorwaarden zouden daarbij gelden? Voor wie zou de informatie toegankelijk moeten zijn? Welke (overheids)instantie zou een dergelijk register moeten beheren?

Wij vinden het verplicht delen van informatie over het mkb niet aanbevelenswaardig. Voor de financiers geldt dat wij juist moeten zien te bereiken dat deze zich onderscheiden in hun beoordeling van de kredietaanvragen. Als financiers dit allemaal op dezelfde wijze en op basis van gelijke informatie doen, heeft het geen zin om kredietaanvragen aan meerdere partijen voor te leggen.

Consultatievraag 4: Dienen schakels in de financieringsketen te worden gestandaardiseerd, zo ja, welke? De pilot Fink beperkt zich tot de zogenaamde verkenningsfase. De vraag is of standaardisatie ook wenselijk is voor de andere fasen in de financieringsketen, bijvoorbeeld specificatie en monitoring. Zijn nadere afspraken of regels nodig over de verschillende fasen in de financieringsketen? Welke rol zou de overheid hier kunnen of moeten spelen?

Standaardisatie in diverse fasen kan zeker zorgen voor meer snelheid in het proces en ook meer transparantie. Zoals eerder aangegeven, zien wij echter dat maatwerk in de specificatiefase belangrijk is en blijft om een zorgvuldige afweging te kunnen maken in het kredietbeoordelingsproces. Zo zou een gestandaardiseerde vragenlijst in het kredietaanvraagproces zeker voordelen kunnen opleveren, maar dient wel voldoende ruimte voor maatwerk te zijn in de beantwoording door de ondernemer.

Standaardisatie in de monitoringfase is in grote mate al aan de orde, want de ontwikkeling van de onderneming wordt gevolgd aan de hand van (grotendeels) uniforme financiële rapportages. Wel kan in het kader van de zorgplicht vereist worden van financiers dat bijvoorbeeld minimaal halfjaarlijks (tussentijdse) financiële rapportages bij kredietnemers worden opgevraagd en beoordeeld. Monitoring op non-financiële prestatie-indicatoren blijft maatwerk, want deze zijn vooral gelieerd aan de ondernemer en de wijze waarop hij onderneemt.

Wij vinden monitoring een zeer belangrijke fase in de financieringsketen. Hiermee kunnen tijdig signalen worden gedetecteerd over mogelijke (financiële) problemen die (dreigen te) ontstaan. De ondernemer kan dan gewezen worden op mogelijke oplossingen en/of hulpinstanties zoals 155-Help een bedrijf. Ondernemers zijn net mensen en wachten te lang met een hulpvraag bij financiële problemen. Vroegsignalering kan helpen om het risico op default te verlagen de continuïteit van levensvatbare ondernemingen te waarborgen. Wij zien een rol voor de overheid weggelegd in het stimuleren van financiers om hun zorgplicht in te vullen op een zorgvuldige wijze.

Wij vertrouwen er op u hiermee een passende reactie te hebben gegeven. Mochten er vragen zijn, dan kunt u contact opnemen met Edwin van Houselt (e.van.houselt@imk.nl, tel. 06 - 21 26 85 70) of Maurice Croux (m.croux@imk.nl, tel. 06 – 14 48 64 77).

Indien u in het vervolg van dit project, of bij soortgelijke projecten, gebruik wilt maken van de diensten van IMK, zijn wij daartoe graag bereid.

Met vriendelijke groet,
Mede namens Edwin van Houselt,

Maurice Croux

IMK Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
Amsterdamsestraatweg 57, 3744 MA Baarn
Postbus 443, 3740 AK Baarn
KvK 321 62 457
T 035 - 750 79 00
W www.imk.nl